

OBSTETRÍCIA I GINECOLOGIA

La finalitat didàctica de l'assignatura Obstetrícia i Ginecologia, la qual es desenvolupa durant un trimestre, és l'aprenentatge dels fonaments de l'obstetrícia i la ginecologia, necessàriament multidisciplinaris i integrats, com a tals, a l'organització holística del currículum.

L'objectiu és que l'estudiant adquireixi els coneixements científics i clínics bàsics que fan possible la pràctica ginecològica i obstètrica, que conegui quines són les habilitats o destreses necessàries per a arribar a ser un bon metge i que desenvolupi les actituds centrades bàsicament en el pacient, que li permeti, en el seu moment, un aprofitament òptim d'una formació de postgrau com a especialista, sigui quina sigui la disciplina elegida.

Anomeni assignatura: **Obstetrícia i Ginecologia (20570)**

Titulació: **grau de Medicina**

Curs: **5**

Primer trimestre

Nombre de crèdits ECTS: **9**

Hores de dedicació estudiant: **225 h**

Llengües de la docència: **castellà, català i anglès**

PROFESSORAT

Professor coordinador i responsable de l'assignatura:

Dr. Ramon Carreras

Professors associats mèdics:

Dr. Miguel Ángel Checa

Dra. Elisabeth del Amo

Dr. Arturo Garrido

Dra. Gemma Mancebo

Dr. Antonio Paya

Dr. Ricardo Rubio

Dra. Maria del Mar Vernet

COMPETÈNCIES QUE CAL ASSOLIR

1. Conèixer les característiques de l'embaràs, del part normal i patològic i del puerperi.
2. Descriure les malalties de transmissió sexual.
3. Reconèixer, diagnosticar i orientar el maneig de les principals patologies ginecològiques.
4. Descriure els processos de contracepció i fertilització.
5. Saber realitzar una exploració i el seguiment de l'embaràs.

OBJECTIUS ESPECÍFICS

1. Coneixements sobre fisiologia de la reproducció
 - Coneixement de la natura i regulació neurohormonal del cicle sexual femení, que inclou els fenòmens de la pubertat, la maduresa sexual i el climateri.
 - Comprensió global del desenvolupament de l'embaràs des de la fecundació fins al part i dels canvis gravídics sistèmics, en especial en l'aparell genital.
 - Comprensió de la fisiologia fetal intrauterina i de la funció placentària i del líquid amniòtic.
2. Assistència a l'embaràs
 - Mètodes diagnòstics de l'embaràs i la sistemàtica en la consulta prenatal: importància dels estudis complementaris.
 - Avaluació correcta de l'estat fetal.
 - Normes higièniques i dietètiques en la gravidesa. Valor de l'educació maternal.
 - Catalogació de risc i manera de dur-la a terme.
3. Patologia de l'embaràs
 - Introducció del concepte de risc elevat i de les patologies més importants que poden afectar la pacient embarassada, per raó de la seva repercussió sobre la salut maternofetal.
 - Valoració de la possible interrupció de l'embaràs en els diferents períodes del mateix.
 - Les hemorràgies del tercer trimestre de la gestació: quadres clínics, diagnòstic diferencial, complicacions i conducta.

- La isoimmunització maternoinfantil. Estat actual del problema: vigilància, conducta i profilaxi.
- Les malalties maternes pròpies de la gestació (hipertensió gravídica, preeclàmpsia i eclàmpsia).
- Les malalties maternes coincidents amb la gestació: repercussió de l'embaràs sobre les malalties i de les malalties sobre l'embaràs.

4. Part normal i patològic

- Explicació del diagnòstic de part i dels seus mecanismes amb introducció de la filosofia actual que en regeix el control, especialment del part no complicat en presentació de vèrtex.
- Concepte general sobre les distòcies i la seva importància. Comprensió de la importància del part de natges i de les possibles repercussions sobre el fetus; igualment d'altres anomalies de la presentació fetal.
- Concepte general de la desproporció pelvifetal i el seu diagnòstic durant el part.
- Les distòcies de parts toves; les esquinçades del canal genital i en especial del perineu; la ruptura uterina.
- Importància de les hemorràgies de l'infantament, del seu diagnòstic i tractament d'urgència.

5. Puerperi normal i patològic

- L'estudiant ha de saber dur a terme una vigilància correcta del puerperi i conèixer la patologia puerperal infectiva, hemorràgica i mamària.

6. Perinatologia

- Consideració general del fetus com a pacient que ha de ser atès intrauterinament.
- Introducció a la clínica de diagnòstic prenatal de les malformacions fetals.
- Importància del creixement uterí retardat.
- Conceptes de *maduresa* i de *benestar fetal*: mitjans diagnòstics.
- Coneixement clar del sofriment fetal durant el part i mitjans de diagnòstic.
- Monitoratge durant el part.

7. Semiologia ginecològica

- Explicació dels símptomes i dels signes principals de la clínica ginecològica i establiment d'un diagnòstic de sospita a partir d'ells.

8. Patologia funcional ginecològica

- L'alumne ha de tenir els elements cognitius suficients per a una correcta orientació de la pacient amb amenorrea primària o secundària.
- Valoració adequada dels símptomes que acompanyen la menstruació i conducta davant dels més comuns.
- Enfocament encertat en l'orientació diagnòstica i terapèutica de les hemorràgies disfuncionals.
- Estudi i orientació bàsica de les síndromes de virilització.
- Coneixements generals i aspectes particulars del període climatèric.
- Esterilitat conjugal: orientació del problema i coneixement dels requeriments mínims per al diagnòstic.
- Concepte general de les tècniques de reproducció assistida i consideracions legals derivades.
- Coneixement dels mètodes anticonceptius: eficàcia, indicacions i riscos.

9. Patologia orgànica no tumoral

- L'alumne ha d'haver adquirit un coneixement clar sobre els processos patològics següents, en especial sobre l'orientació diagnòstica i terapèutica.
- Infeccions generalitzades i localitzades de l'aparell genital. Importància actual de la tuberculosi i mitjans de diagnòstic.
- Malalties de transmissió sexual: freqüència, diagnòstic i tractament.
- L'endometriosis: localitzacions i simptomatologia.
- Nocions diagnòstiques sobre malformacions genitals, traumatismes i fístules.
- Orientació diagnòstica i terapèutica dels desplaçaments genitals, del prolapse genital i de la incontinència urinària.

10. Patologia orgànica tumoral

- Tumors genitals benignes més freqüents i la seva simptomatologia. El mioma uterí: símptomes, complicacions, necessitat de tractament.
- Els tumors benignes de l'ovari: diagnòstic i tractament.
- Tumors malignes de l'aparell genital: freqüència, epidemiologia, diagnòstic precoç i prevenció, diagnòstic clínic i amb tècniques auxiliars, diagnòstic histopatològic, orientació terapèutica i pronòstica.

Distribució del les 225 hores docents per cada alumne:

35 hores de pràctica clínica

3 hores d'aula d'habilitats.

35 hores de classes magistrals (CM)

5 hores de seminaris

147 hores d'estudi i treballs tutoritzats.

CONTINGUTS: PROGRAMA DE L'ASSIGNATURA

Classes magistrals (CM). Durada: 1 hora

1. El cicle sexual incomplet o cicle menstrual: modificacions generals i modificacions dels òrgans que hi participen. Gametogènesi. Fertilització. Transportament i nidació. Primeres etapes del desenvolupament.
2. Placentació. Desenvolupament i creixement de la placenta. Circulació placentària. Membranes ovulars. Cordó umbilical. Líquid amniòtic. Circulació fetal. Maduració fetal. Característiques biològiques del fetus a terme. Unitat fetoplacentària: intercanvis a nivell de la placenta. Endocrinologia de la unitat fetoplacentària.
3. Diagnòstic de la gestació. Modificacions fisiològiques de l'organisme matern a la gestació.
4. Consulta prenatal. Consulta preconcepcional. Assistència i higiene de la gestant. Mitjans per a controlar l'evolució de la gestació i l'estat del fetus. Concepte d'alt risc. Diagnòstic prenatal. Concepte. Factors de risc d'anomalies congènites. Tècniques de diagnòstic prenatal.
5. Durada de la gestació. Les causes del part. Diagnòstic de l'inici del part. El motor del part. Característiques de l'activitat uterina normal. Períodes del part. El part normal. Mecanisme i evolució de les presentacions cefàliques flexionades. Control clínic. Monitorització biofísica i bioquímica del nadó. Assistència al part normal. Deslliurament.
6. Puerperi. Alletament. Patologia del puerperi: infecció puerperal. Mastitis. Tromboflebitis i flebitis. Infeccions postpart. Avortament sèptic. Síndrome del xoc tòxic. Criteris de selecció i recollida de mostres. Examen directe. Cultiu. Valoració i interpretació de resultats microbiològics.
7. Avortament: diferents tipus. Etiologia. Clínica i tractament. Malaltia trofoblàstica. Citogenètica. Clínica. Diagnòstic i tractament. Gestació ectòpica.

- 8.** Gestació i part múltiples.
- 9.** Malaltia hipertensiva de l'embaràs.
- 10.** Hemorràgies de la segona meitat de la gestació. Placenta prèvia. Despreniment prematur de la placenta normalment implantada.
- 11.** Part preterme. Factors, diagnòstic i tractament. Trencament prematur de membranes ovulars. Corioamnionitis.
- 12.** Retard del creixement intrauterí. Causes, diagnòstic i tractament. Oligoamni.
- 13.** Hidramni. Anomalies de la placenta i del cordó umbilical. Prolapse del cordó umbilical. Isoimmunització. Hidrop fetal.
- 14.** Part post-terme. Mort fetal avantpart. Causes. Inducció del part. Direcció mèdica del part. Analgèsia i anestèsia obstètriques. Reanimació del nadó patològic.
- 15.** Malalties maternes que compliquen la gestació: diabetis, malalties de la tiroide. Malalties maternes que compliquen la gestació: cardiopaties, anèmies, dels aparells digestiu i urinari. Hiperemesi gravídica.
- 16.** Malalties maternes que compliquen la gestació: malalties infeccioses i la seva repercussió sobre l'embrió, el fetus i el nadó. Síndrome de Torch.
- 17.** La pelvis femenina. Anatomia obstètrica. Pelvimetria. Canal ossi i canal tou del part. Actitud, situació, presentació i posició fetal. Diàmetres fetals. Distòcies dinàmiques: classificació. Etiologia. Diagnòstic i tractament. Distòcies mecàniques per anomalies del canal ossi o del canal tou del part. Ruptura uterina. Estrips obstètrics. Traumatismes obstètrics.
- 18.** El part en posició occipitoposterior. Presentacions cefàliques deflexionades; sincípit, front i cara. El part en presentació de natges. Situacions obliqües i transversals. Altres distòcies d'etiologia fetal.
- 19.** Patiment fetal. Concepte. Etiologia. Diagnòstic i tractament.
- 20.** Patologia del deslliurament: placenta àcreta. Hemorràgies del deslliurament. Hemorràgies postpart i hemorràgies per fallida de coagulació.
- 21.** Determinisme sexual i diferenciació sexual. Embriologia de l'aparell genital.
- 22.** Pubertat. Menarquia. Patologia de la pubertat. Climateri. Menopausa. Patologia del climateri.
- 23.** Concepte d'intersexe. Errors de la determinació sexual: anomalies cromosòmiques i hermafroditisme. Errors de la diferenciació sexual: pseudohermafroditisme.

24. Amenorrea hipotalamohipofisària. Hiperprolactinèmies. Amenorrea ovariana-uterina. Diagrama diagnòstic. Virilització i hirsutisme. Síndrome del ovaris polimicroquístics. Síndrome premenstrual. Dolor relacionat o no amb el cicle. Endometriosis.
25. Hemorràgies uterines (dis)funcionals. Concepte. Classificació. Clínica. Diagnòstic. Tractament.
26. Esterilitat i infertilitat. Control de la fertilitat. Mètodes de barrera. Hormonals. DIU. Mètodes irreversibles.
27. Vulva i vagina. Malalties de la vulva: traumatismes, degeneratives i atrofiques. Tumors benignes. Lesions premalignes i tumors malignes.
28. Patologia del sòl pelvià. Prolapses. Incontinències.
29. Malalties de transmissió sexual. Malaltia inflamatòria pelviana.
30. Patologia benigna del coll uterí: traumatismes i tumors. Displàsia i càncer in situ. CIN.
31. Càncer invasor del coll uterí: etiologia. Freqüència. Graus d'extensió. Citologia, colposcòpia. Clínica i tractament. Altres tumors malignes del coll uterí.
32. Patologia endometrial benigna i premaligna. Miomatosis uterina. Altres tumors benignes del cos uterí.
33. Patologia maligna del cos uterí.
34. Tumors ovarians: evolució, clínica, complicacions, diagnòstic i tractament.
35. Hipertròfia mamària. Mastodínia. Adenosi i malaltia fibroquística de la mama. Tumors benignes de la mama.

SEMINARIS

Durada d'1 a 5 hores en grups menors de 25 alumnes

1. Part normal, control. Registre cardiotocogràfic signes d'alarma de pèrdua del benestar fetal.
2. Metrorràgia en la gestació. Urgències obstètriques.
3. MTS i vulvovaginitis.
4. Amenorrees.
5. Càncer ginecològic.

SESSIONS DE PRÀCTIQUES

TÈCNIQUES GINECOLÒGIQUES BÀSIQUES

Es duran a terme a l'aula d'habilitats (AH), els dilluns a l'inici de cada període de grup de pràctiques.

1. Exploració ginecològica bàsica. Realització d'un tacte vaginal. Valoració del coll uterí, valoració de tumoracions anexials, valoració de la presència d'úter augmentat de mida, miomatosi uterina. Col·locació de l'espèculum. Presa de citologia i cultius cervicals.
2. Assistència al part. Maniobres de Leopold, valoració de l'altura uterina. Determinació de la dilatació i presentació, extracció fetal. Protecció del perineu. Principis bàsics de l'assistència en el part.
3. Exploració mamària sistemàtica. Concepte de nòdul potencialment maligne.

ESTADA AL SERVEI D'OBSTETRÍCIA I GINECOLOGIA

S'han d'establir 5 grups de 10 alumnes cada un, que rotin successivament al llarg del trimestre durant cinc dies pel Servei de Ginecologia i Obstetrícia (s'adjunta planificació). S'assigna un alumne a cadascun dels dispensaris del Servei de Ginecologia i Obstetrícia i un professor actua de tutor i guia d'aquests alumnes durant la seva estada diària. Cada tutor s'encarrega d'ensenyar les diferents habilitats clíniques i posteriorment avalua l'adquisició d'aquestes habilitats així com les actituds mostrades durant el període de rotació. L'estada en cada unitat o dispensari es fa amb l'acompanyament d'un adjunt o resident i la supervisió del tutor.

SESSIÓ CLÍNICA

Assistència diària a les 8.15 a la sessió clínica, on es produeix l'intercanvi de la informació mèdica i es participa en la discussió i la resolució dels casos que requereixen el consens del servei. També s'ha d'assistir a les sessions monogràfiques del servei els dimecres, així com a la sessió bibliogràfica dels divendres, on es repassen els articles més rellevants per a la nostra professió de l'últim any.

PASSAR VISITA A LA PLANTA D'HOSPITALITZACIÓ I CONSULTES EXTERNES

En aquestes pràctiques es pretén que l'alumne desenvolupi les habilitats clíniques necessàries per a adquirir i interpretar la informació que s'obté de la història clínica i de l'exploració física del pacient.

L'estudiant ha de tenir l'oportunitat de planificar, en un exercici d'ensenyament i aprenentatge als peus del llit del pacient, i amb la supervisió de professor, les investigacions clíniques i de laboratori pertinents, i ha de generar per si mateix una hipòtesi diagnòstica i establir les possibles opcions terapèutiques.

ASSISTÈNCIA AL QUIRÒFAN

L'assistència al quiròfan té lloc a partir de les 8.15 h i es basa en l'observació de les intervencions quirúrgiques i la participació que el responsable quirúrgic consideri oportuna.

ASSISTÈNCIA A LA UNITAT D'URGÈNCIES DEL SERVEI DE GINECOLOGIA I OBSTETRÍCIA

L'alumne participa durant 10 hores de l'activitat de la Unitat d'Urgències del Servei de Ginecologia i Obstetrícia. Es pretén que faci almenys una història clínica d'un pacient que acudeixi a urgències i que valori el diagnòstic diferencial, i també que assisteixi a l'evolució i l'acabament d'un part o una cesària.

AVALUACIÓ DELS APRENENTATGES

L'avaluació de l'activitat es fa exclusivament a partir dels objectius específics. S'utilitza una nota final que determina si l'alumne supera o no l'assignatura. Aquesta nota es compon dels elements següents: valoració d'habilitats clíniques i tècniques aconseguides durant el període d'estada al Servei de Ginecologia i Obstetrícia, participació i professionalitat (avaluació pel tutor), i examen teòric final.

Totes aquestes avaluacions són obligatòries.

NOTA FINAL

- Valoració de les habilitats clíniques i tècniques als seminaris: 10%
- Valoració de la professionalitat i participació en les practiques clíniques: 10%
- Examen final: 80%

La **valoració de les habilitats clíniques i tècniques i la participació i professionalitat** s'estableix a partir d'una història clínica feta per l'alumne (sala d'hospitalització, Unitat d'Urgències, Dispensari) i dels diferents objectius complerts durant la seva estada en el Servei de Ginecologia i Obstetrícia, a partir de la participació de l'alumne als seminaris i del treball que s'encarregui als alumnes a partir d'ells. L'avalua el tutor responsable del seminari o a l'aula d'habilitats en les àrees d'exploració ginecològica, exploració mamària o assistència al part.

Tanmateix, aquest percentatge ha d'anar disminuint en el cas que apareguin els components següents: absències o falta de puntualitat, falta de resposta a les crítiques, incapacitat per treballar amb altres persones, falta d'iniciativa, deficiències en la comunicació o comentaris i llenguatge inapropiats, no assistència als seminaris i a les sessions pràctiques: 14 % de la nota.

Examen teòric final: al final del procés docent té lloc l'avaluació final de la teoria, que consta d'una prova d'elecció múltiple sobre tots els temes desenvolupats.

Criteris sobre el procés de recuperació

Els estudiants que després del procés d'avaluació no hagin superat l'assignatura, tindran l'opció d'una prova de recuperació el mes de juliol. Es podrà fer una avaluació de la part teòrica, la part pràctica o les dues, en funció dels resultats de l'avaluació trimestral. Les diferents puntuacions de l'avaluació continuada no es podran recuperar en aquesta avaluació de juliol. Les qualificacions obtingudes en el procés de recuperació, ja sigui a la teoria o la pràctica, substituiran les qualificacions respectives suspeses durant el trimestre i s'utilitzaran per calcular la nota final, seguint el mateixos criteris dels apartats anteriors. Només es podran acollir a aquesta recuperació de juliol els alumnes que s'hagin presentat a l'examen trimestral i no l'hagin superat.

ANNEX. PLANIFICACIÓ DE PRÀCTIQUES

PRIMERA SETMANA

	DILLUNS	DIMARTS	DIMECRES	DIJOUS	DIVENDRES	
	SESIO CLINICA					8-9h
A1	Planta	Ecografia	Partos	Gine Gral	Sol Pelv	9-13 h
A2	Esterilidad	Ecografia	Quiròfan	Partos	Mama	9-13 h
A3	Mama	Planta	Ecografia	Partos	Obstetricia	9-13 h
A4	Quiròfan	LAC	Ecografia	Gine Gral	Partos	9-13 h
A5	Ecografia	Quiròfan	Obstetricia	Planta	Partos	9-13 h
A6	Ecografia	Quiròfan	Partos	Esterilidad	Planta	9-13 h
A7	Gine Gral	Partos	Mama	Quiròfan	Ecografia	9-13 h
A8	Obstetricia	Partos	Onco	Planta	Ecografia	9-13 h
A9	Partos	Endocrino	Esterilidad	Ecografia	Gine Gral	9-13 h
A10	Partos	Esterilidad	Planta	Ecografia	Quiròfan	9-13 h
A1-2	GUARDIA					17-22h
A3-4		GUARDIA				17-22h
A5-6			GUARDIA			17-22h
A7-8				GUARDIA		17-22h
A9-10					GUARDIA	17-22h

SEGONA SETMANA

	DILLUNS	DIMARTS	DIMECRES	DIJOUS	DIVENDRES	
	SESIO CLINICA					8-9h
A1	Esterilidad	Ecografia	Quirofano	Partos	Mama	9-13 h
A2	Planta	Ecografia	Partos	Gine Gral	Sol Pelv	9-13 h
A3	Quiròfan	LAC	Ecografia	Gine Gral	Partos	9-13 h
A4	Mama	Planta	Ecografia	Partos	Obstetricia	9-13 h
A5	Ecografia	Quiròfan	Partos	Esterilidad	Planta	9-13 h
A6	Ecografia	Quiròfan	Obstetricia	Planta	Partos	9-13 h
A7	Obstetricia	Partos	Onco	Planta	Ecografia	9-13 h
A8	Gine Gral	Partos	Mama	Quiròfan	Ecografia	9-13 h
A9	Partos	Esterilidad	Planta	Ecografia	Quiròfan	9-13 h
A10	Partos	Endocrino	Esterilidad	Ecografia	Gine Gral	9-13 h

A1-2	GUARDIA					17-22h
A3-4		GUARDIA				17-22h
A5-6			GUARDIA			17-22h
A7-8				GUARDIA		17-22h
A9-10					GUARDIA	17-22h

**INFORME D'AVALUACIÓ DE L'ALUMNE
SERVEI DE GINECOLOGIA I OBSTETRÍCIA**

Cognoms i nom:

Període de pràctiques:

1. Podeu avaluar l'actuació de l'alumne durant el període de pràctiques?

Actitud vers la feina	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Adaptació al lloc	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Puntualitat	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Dedicació	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Tracte al pacient (si s'escau)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Relació amb els seus companys	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2. Especifiqueu les tasques que ha dut a terme l'alumne.
3. Citeu la característica que més valoreu de l'estudiant.
4. Citeu la característica que menys valoreu de l'estudiant.
5. Confirmeu, si us plau, que el període de pràctiques realitzat per l'alumne coincideix totalment amb el període especificat a la part superior d'aquesta fitxa.
6. Hi ha hagut faltes d'assistència reiterades i injustificades a les pràctiques o als seminaris?
7. Qualificació definitiva (de 0 a 10):

Signatura del responsable

Data